

Vážený pane rektore, vážený pane děkane, vážené paní a páni proděkaní, vážení vedoucí a členové kateder psychologie.

Občanské fórum psychologů ve zdravotnictví Čech, Moravy a Slezska se na Vás obrací ve věci, kterou považuje za zvláště důležitou a z časových důvodů naléhavou.

S odvoláním se na "Teze o zdraví" a připravovaný návrh reformy zdravotnictví vypracovaný také ve spolupráci s OF zdravotníků ČR, na kterém rovněž participujeme, považujeme za nezbytné výrazně zkvalitnit výuku psychologů, obzvláště pak psychologie jednooborové.

Důvody vyplývají ze zdravotního a duchovního stavu naší populace. Psychické nemoci činí třetí nejčastější příčinu invalidity u nás. Psychické nemoci a poruchy jsou jednou z nejčastějších příčin dlouhodobých pracovních neschopností a patří k častým příčinám psychického, sociálního a manželského selhání. Alarmující je jedna z nejvyšších sebevražedností ve světě, stoupá alkoholismus, nárůst psychosomatických nemocí je progresivní. Tyto a další problémy sužují jednotlivce, rodiny a celou naši společnost. V minulé době byla péče o ducha i o duši hrubě zanedbávána a důsledky jsou katastrofální.

Psychologie patří k těm oborům, které mohou a mají povinnost tento neblahý stav napravovat. Proto považujeme za velmi důležité tento společenský požadavek promítnout do práce psychologů, ale také do jejich pregraduální a postgraduální výuky. Využívající nejširšího pléna psychologů naší republiky, získali jsme velmi cenné, důležité a zavazující informace, které se m. j. týkají názorů na pregraduální výchovu a výuku studentů psychologie. Předkládáme ty názory a zkušenosti psychologů z praxe ve zdravotnictví, které byly všeobecně shledány za nejdůležitější a ve kterých panuje obecná shoda, neboť nám záleží na tom, aby působnost psychologů byla vysoce kvalitní a efektivní. Navrhujeme proto tyto změny a doplnění.

1. Ve zdravotnictví se mohou uplatnit především / a takřka výhradně/ absolventi jednooborové psychologie, pro které je také vypracován postgraduální program. Kombinované obory mají mnohem menší šansi na uplatnění i na další získání potřebných kvalifikací k další psychologické práci. Tuto informaci je třeba mít na paměti při plánování a přijímání nových zájemců o studium.

2. Navrhujeme podstatně prodloužit studium jednooborové psychologie na šest, nejméně však na pět let.

3. Dosavadní systém studia psychologie postrádal jednu důležitou složku, která je pro psychologa pracujícího s lidmi naprosto nepostradatelná, totiž sebepoznání. Navrhujeme, aby sebepoznání bylo součástí pregraduálního studia. Upozorňujeme však, že nejde o psychoterapeutický ani sociálně

psychologický výcvik. Naše představa je ta, že by sebezpoznavací program byl přímým materiálem k průběžnému metodologickému, teoretickému a komparativnímu zpracování. Studenti by se učili přesnému psychologickému popisu, psychologickému rozumění, reflexi a systematickému teoretickému uvažování a formulování. Považujeme totiž psychologovu subjektivitu za primární a specifický "nástroj" psychologického poznávání.

4. Specializaci je nezbytné ustavit již během pregraduálního studia a to nejlépe od třetího ročníku.

Zdravotnickou specializaci navrhuje reorganizovat následujícím způsobem:

a/je nezbytné podstatně zvýšit počet hodin odborných přednášek a seminářů, které by byly závazné a to v moderní psychopatologii, současných psychoterapeutických směrech a školách, rodinné terapii, socioterapii, moderním poradenství, psychosomatice a pedopsychologii. Považujeme za nemožné příslušné vědomosti získat samostudiem a to i proto, že panuje katastrofální nedostatek dostupné literatury.

b/za nezbytné považujeme, tak jak tomu bylo na některých fakultách koncem šedesátých let, základy fyziologie a patofyziologie, anatomie a patologické anatomie, a to v rozsahu SZŠ. V podobném rozsahu považujeme za nutné zavést předměty klidnické medicíny: interní lékařství, porodnictví, pediatrii a neurologii.

c/pro studenty navrhuje povinné stáže na psychiatrii, interně, neurologii, chirurgii a porodnictví. Tyto stáže by pochopitelně neměly být jednorázové. Stáže je nutné připravit, pečlivě a závazně, s příslušnými klinikami a zdrav. pracovišti. Doporučujeme řešit tuto věc s pomocí Ministerstva zdravotnictví. Tato praxe byla ostatně v určité podobě koncem šedesátých let realizována.

Psychologie je však obor, který nelze medicinizovat a tak redukovat, neboť se zabývá věcmi duševními a duchovními. Proto je nezbytné držet vysokou úroveň filosofie, jmenovitě pak té, která se explicitně zabývá otázkami člověka v kontextech přirozeného světa. Pokud se nám podaří filosofii takto přednášet, bude psychologie na vysoké úrovni.

Vedle filosofie považujeme za důležité základy sociologie a jmenovitě pak kulturní antropologie. I tato praxe na konci šedesátých let byla realizována.

Za významné považujeme studium etiky a filosofie náboženství.

V žádném případě nechceme oslabit studium samotné psychologie obecné, psychologie osobnosti, moderní vývojové psychologie, psychodiagnostiky, historie psychologie atd.

Ke zvládnutí takového úkolu je třeba přizvat externí spolupracovníky, specialisty a renomované odborníky.

Nároky kladené na psychology ve zdravotnictví nelze dohánět ani

individuálním studiem, ani studiem postgraduálním, nehledě na to, že nároky na specializační zkoušky jsou ~~malé~~ a budou zákonitě stoupat.

Poslední problém se týká lékařských fakult a na nich předpokládané zřizování sloučených kateder lékařské psychologie a psychoterapie. Domníváme se, že takové spojení hrubě opomíjí podstatný rozdíl mezi psychologií a psychoterapií. Oba obory, z nichž psychologie je mnohem širší, se jen částečně překrývají. Rovněž zastáváme stanovisko, že eventuelní katedru psychologie by měl vést psycholog a nikoli psychiatr, jak tomu bývalo v minulosti, neboť psychologie rovněž není pouhou částí psychiatrie, ale jejím mnohem širším předpokladem.

Tato upozornění, návrhy a stanoviska jsou psychologům známá již několik desítek let, ale teprve tato doba umožňuje, aby byly vzneseny veřejně držená a se zainteresovanými stranami pečlivě a zodpovědně diskutována.

Jsme odhodláni těmto náročným, ale nezbytným úkolům v co nejširší míře pomoci.

Kontaktní osoby OF psychologů ve zdravotnictví:

Praha: PhDr Jiří Růžička, Janáčkovo nábř. 11, 150 00 Praha 5

Brno: PhDr Marie Bendová, Botanická 52, 602 00 Brno

Olomouc: PhDr Zdeňka Chovancová, PA, Poliklinika OÚNZ, tř. Dr. Martíňka 3,
705 00 Ostrava - Hrabůvka

Mluvčí OF psychologů ve zdravotnictví ČR:

PhDr Jiří Růžička *Jiří Růžička*

PhDr Marie Vlachová *Vlachová Marie*

PhDr Hana Jůnová

PhDr Jana Kocourková *Jana Kocourková*

PhDr Michal Vančura *Michal Vančura*

PhDr Jan Ženatý *Jan Ženatý*